

2021-10-01

Flickaplattformens yttrande över remiss – Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn och unga (SOU 2021:34)

Diarienummer: S2021/04102

1. INNEHÅLLSFÖRTECKNING

2. Inledning	1
3. MENSEN	2

2. INLEDNING

Flickaplattformen har fått en inbjudan att lämna ett remissvar på Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn och unga (SOU 2021:34) Flickaplattformen är en medlemsförening och nätverk för ideella föreningar som arbetar med att förbättra och stärka flickors, unga personer med transexfarenhet och unga icke-binäras position i samhället. Tillsammans med våra medlemmar (flickaaktörer) kan vi göra större skillnad och skapa förändring, för ett samhälle fritt från förtryck och diskriminering. Som plattform tar vi inte ställning i intressepolitiska frågor utan arbetar endast med att lyfta de åsikter som finns i de organisationer som är flickaaktörer. Vi har därför samlat de åsikter och yttranden som flickaaktörerna lyft på remissen i detta dokument.

3. MENSEN

Delbetänkandet av utredningen om en sammanhållen, god och nära vård för barn och unga innehåller många träffsäkra problembeskrivningar och konstruktiva förslag. Vår förening bedriver en nischad verksamhet med fokus på menstruell hälsa och "menschliga rättigheter" (att alla som har mens har tillgång till och råd med mensskydd, kunskap om kroppen, en infrastruktur som tillgodoser menstruerandes hygienbehov samt stöttande normer) och det är utgångspunkten i vårt medskick.

Menshälsa och menschliga rättigheter hänger ihop med uppfyllandet av de globala målen såväl som Barnkonventionen. Det gäller inte bara i fattiga länder utan är något som måste tas i beaktande globalt, det gäller inte bara kvinnor och flickor utan även män måste engageras. Mens är mer än en fråga om mensskydd - det berör ekonomi, miljö, hälsa och sociala aspekter - men har historiskt varit degraderad till en underkategori inom vatten och sanitet eller sexuella och reproduktiva rättigheter. Inom FN och dess organ är det vanligt förekommande att menstruella frågor uttrycks i eufemismer, såsom "flickor och kvinnors särskilda behov", eller inte nämns alls. Av den anledningen anser vi att det finns ett värde i att explicit skriva om menshälsa i ett betänkande om barn och ungas hälsa. Finns det inte uttalat lämnas det till läsaren att upptäcka problem och lösningar på egen hand, vilket sällan blir av, eller blir på bekostnad av tid som kunde gått till barn och unga.

För att ha en god fysisk och psykosocial menshälsa måste olika behov tillgodoses, vilka är sammanlänkande och beroende av varandra för att realiseras fullt ut. Det är ett komplext område men i relation till betänkandet vill vi framföra två nyckelpunkter.

Kunskap

En del av hälsofrämjande arbete är att stödja individen att ta eget ansvar för hälsa och att förbättra individens självupplevda hälsa, i detta är kunskap om kroppen och hälsa avgörande. Forskning visar att barn och unga med kunskap om mens har mer positiva känslor kring mens än de som inte har kunskap. Mensrelaterade besvär såsom mensvärk och humörsvängningar känns mer hanterbara när barnet vet vad de beror på och kan prata med sin omgivning om dem. Dessutom gör kunskapen att de kan söka adekvat vård och slippa onödigt oro och lidande, dessutom frodas myter och fördomar kring ämnen vi inte pratar öppet om.

Kunskap är det tveklöst bästa och proaktiva sättet att slå hål på dem. Menskunskap klumpas ofta ihop med sexualundervisning, den hänger såklart ihop med reproduktion, men den har egentligen inget med sex att göra. Dessutom får många mens långt innan sex är aktuellt. Därför behöver mens diskuteras separat flera år innan man går in på sex och relationer. En aktuell undersökning vi beställde från Sifo visar att majoriteten av de tillfrågade hade önskat mer menskunskap i skolan. I skolan och via vårdinstanser som ungdomsmottagningen är kunskapen som ges relativt likvärdig, något som inte kan garanteras från barnens föräldrar exempelvis. Har de god kunskap om menscykeln, besvär, var de kan söka hjälp om de har problem med sin mens (samt att tidigt få lära sig att man inte ska bita ihop för att "mens är jobbigt") ges barnen verktyg och stöttas i att ta ansvar för sin hälsa.

Förespråka fria mensskydd i miljöer där barn och unga finns

Vinsterna med tillgängliga och kostnadsfria mensskydd är många. Det är en proaktiv och hälsofrämjande åtgärd för att förbättra menstruerande personers hälsa och förutsättningar. Vår SIFO-undersökning visar bland annat att det förekommer mensfattigdom i Sverige, om än i liten skala. Även Göteborgs Stadsmission har märkt av fenomenet. Ett större problem är dock de sociala tabun och skamkänslor som leder till att barn och unga är obekväma med att fråga efter mensskydd, använder dem längre än rekommenderat eller tvingas ta till en nödlösning såsom toalettpapper. Det skapar onödig oro, stress och är en hälsorisk.

Det är en förebyggande insats som stävjar förekomsten av fysiska, psykiska och sociala problem. I betänkandet står det att alla barn, unga och vuxna oberoende av sociala och ekonomiska förhållanden, könstillhörighet, funktionsnedsättning ska ha möjlighet att utveckla kunskaper, kompetenser och tillgodogöra sig en utbildning - vi anser att kostnadsfria mensskydd är en grundförutsättning för att detta ska bli verklighet.

Sammanställt av

Josefine Thorén
Styrelseledamot
Flickaplattformen